

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Ambrosii Calepini Dictionarivm Vndecim Lingvarvm

Calepino, Ambrogio

Basileae, 1616

R ante V

[urn:nbn:de:bsz:31-107476](#)

primum instituta, gradibusque quibusdam in quadraturam formata. Appellata est autem Romana à Sabinis præcipue, quibus ea proximus aditus erat Romanus. Hæc fuit. Vulgo tamen, eodem festo referente, Romana porta dicta est, ubi ex epiphyllo aqua defluens: qui locus ab antiquis dictus est Ad statas Cincias, quod id olim fuerit sepulchrum ejus familiæ.

Romanilla, porta, teste Varrone, libro 4. de ling. Latina, in Palatino monte fuit, gradus habens in navalia, ad Volupiam facillum.

Romiliæ, lex cavit, ne alii, præter patres, & magistratur, sacra insent, peragerentur, postea plebi quoq; aditus ad sacra fuit: nam rogationibus tribunis, primum Sextia Licinia sanctum est, ut X. viri sacerorum, nō, ut antea, omnes patrici, sed ex parte dimidiæ de plebe crearentur: deinde secuta est Osgulnia: ut, cum quatuor pontifices essent, sacerdotum numerum augent, quatuor præterea pontifices, quinq; augures, de plebe omnes, allegerentur: ut omnino oīto pontificum, novem augurum numerus fieret.

Romulus. [Inventio] Ger. Ein Sohn Merri und ein Bruder Remi, mit Hieten des Staa Rom erbauen haben.] Martini (ut Romani credi voluerunt) ex illa hiis, Senepos Numitoris, & frater Remi, eodem cum illo partu editus. Erat enim Numitorii frater nomine Amulius, prætector in genio qui non contentus fratris natu majori imperium præcipuisse, ut postremi quoq; sive tyranidem confabiles, prolem illius masculam intercmet. Nam quoque, ut spem omniem nepotum fratris exiperet, sub specie honoris virginem Vestalem legit: eoque modo perpetua virginitate damnavit. Eamam postea gravida deprehensa, gemellos peperit: quos Amulius in Tiberim abjeci iussit: matrem autem aëtissima custodia asservati. Verum quin id temporis Tyberis extra ripas restagnasset, nec adin usquam ad iusti amnis cursum posset: qui mergendorum puerorum negotium suscepserat, in proxima eos alluvie, ubi postea tuminalis fucus fuit, expostos reliquit. Vbi à Faustulo regii pecoris magistro inventi sunt, & Laniæ uxori educandi traditi: quæ quod vulgato corpore quemcum faceret, ideoq; lupa inter pastores vocaretur: factus est locus fabula, Romulum & Remum à lupa educatos esse. Hi postea quum adolescenter, de genere suo à Faustulo edicti, Amulius trucidavit: avumq; Numitorum in regnum restituunt. Nec ita multò pote collecta magna pectorum manu, urbem novam in Palatino monte, ubi educati fuerant, adiungunt. Et quoniam fratres gemini erant, nec metatis verecundia differentiam facere posset, ita inter eos contentione, uter novæ ubi nomen daret, & conditam imperio regeret, placuit rem avium iudicio permittere. Quinque Remo in Aventino vultures sex priores, Romulo autem in Palatino duodecim, sed posteriores apertus sentio tempore: hoc etiæ numero se potuisse esse altercati: exorta inter pastores primùm altercatio est, quæ deinde ad manus pervenit. Ibi Remus in turba ita cecidit. Vulgatio fama est, adiubio fratris Remum novos muros transiliisse: inde à Romulo, sive à Celesce quodam Romuli julu fusse interfectum. Solus itaq; regno potius Romulus, ut urbem incolis frequentiorem redderet, Asylum aperuit. Senatores centum, quos ab honore Patre appellarunt, conscripsit. Vicinis conubia negantibus, virginem quæ ad Consualium spectaculum convenerant, rapuit. Cessantes bellum inferentes prælio viuit. Regoq; obtruncato, lovi Feretrio opima spolia obrulit. Antemnates deinde, & Sabinos prælio superatos in civitatem recepit. Fidenates acie fudit, & ad oppidum fugientes infecuti, urbem eodem impetu cepit. Venientibus post adversam pugnam pacem petentibus, centum annorum inducas concessit. Hisce rebus gestis, quum ad Caprea paludem concionem haberet, ingenti coorta templa repente nulquam comparuit. Patrium (ut creditur) manibus disceptus. & Fuit & Romulus quidam Grammaticus, qui Græcis scriptoribus qui in scholis docebantur, sublatissima Latinæ induxit. Hic ad centesimum usq; annum vixisse traditur: interrogatusq; quānam ratione vitam tandem propagasse: in latrū (impur) vino, foris oleo.

Romilius, lea, leum, adjecit: ut Vibis Romulea, apud Ovid. 15. Metamorph.

Romilius, a. um: ut Tellus Romula Virg. 6. Aen. nec Romula quondam Vilo se tantum tellus jactavit alumno.

Romilius, a. um, ut Tibus Romilia. Cic. de Leg. agra. Respondit se à Tribu Romilia iniquum factum.

Romilius, dicitur, id est quod Romanus, à Romulo, primo urbis conditore. Persius Sat. 11. ecce inter pocula que sunt Romulida saturi, quid dia poëmata narrent.

Roscius. Histori insignis fuit Ciceronis actæte in artes sua usque adeo ab solitus, ut si quem significare velimus exteris suis generis hominibus præcellere, Roscius ex' iherzli appellemus. Roscius (inquit Festus) dicebantur in omnib; perfecti artibus: propterea quod Roscius quidam perfectus unus in arte

suauit est, Comœdia judicatus est. Cicero de Oratore: Roscius hoc iamdiu est assecutus, ut in quo quisq; artificio excelleret, is in suo genere Roscius diceretur. Horat. 2. Epistol. 1: Quæ gravis Aesopus, quæ doctus Roscius egit. Hunc primū in cena persona ulum ferunt, quod & strabo esset, & aspectu fidens. Tantum tamē pronunciandi suavitate valuit, ut populo sine persona gratior esset: quod & Cicer. testatur lib. 2. de Orator. Grata verò apud summos etiā viros tantum valuit, ut à Fanino de societas cuiusdam rationibus in judiciū vocatus, Ciceronis patrocinio meruerit: qua de re etiam hodie extat Oratio, quæ pro Qu. Rose. Comœdo inscribitur. Quin & librum conscripsit, in quo histrionam cum eloquentia comparat: conatur Cū Cicero quoq; aliquando certasse dicitur, num ille eandem reen sepius oratione, an ipse gestu variaret. & Fuit & alter Roscius, prænomine Sextus, ex Municipio Amerino, tuus quum pater noctu à ecclæ rediens, Romæ occisus esset, filius ad ius, qui bona ejus à Sylla emerat (curaverant enim ut mortuus inter proscritos referretur) patricidi accusatus, defensus est à Cicero vigilium tenitum, (si Cornelio Nepoti credimus) aut certè (ut aliis placere video) vigilium septimum annum agente: quæ oratio etiam hodie omnium manus recitat. Meminit hujus orationis Cicero ipse in Brut. Prima (inquit) causa publica, pro Sexto Roscio dicta, tantum commendationis habuit, ut nō illa esset, quæ non nostra digna patrocinio videretur. & Fuit & Roscius quidam Ortho Tribun. plebis, qui legē tulit ut Equitibus Romanis in Theatro XIIII gradus proximi assignaretur, qui celsum CCC. H. S. habet: auctor Livius.

Rosæ, Campus in agro Reatino, quod in eo arva rora humida semper seruantur. Varro 1. de Re rust. cap. 7: Cæsar Vopiscus Aedilinus, causam quoniam aget apud Cenfores, campus Rosæ Italæ dicit esse lamendos, in qua relata pertica polindie non apparet propter herbam.

Rofra. Vide in APPELL.

Rothomagus, sive Rhethomagus, sive Rethomagus, Vrbis Velicassorum, in Gallia Lugdunensi, ad Sequanam flavum, teste Ptolem.

Roxanæ, sive portus Roxana, vide supra, inter ea quæ ab Rh.

Roxicum, Apud Ptolemaium lib. 3, civitas est Corsicae insule: nunc vulgo Argela dicta.

R. ante V.

Rubræ, orum, Tantum pluraliter, oppidum Campaniarum rubrum frequentia, sive à rubore dictum. Horat. in Scim. Inde Rubos sibi pervenimus, ut post longum Carpentis iter, & factum corruptius imbris.

Ruba, a. um: ut. Vimen Rubeum, Virg. Rubra, quæ Rubis alle: ebanus, fiscellis texendis utilis. Virg. 1. Georg. Nucifera: Rubra texatur viscina virga.

Rubicon, pen. corr. genitivo rubiconis, pen. prod. [Inventio] Ger. Ein flus Italia, heut jetzt Pisatello. Fluvius discriminas Italianam à Gallia citeriore. Originem ducit ex Apennino monte, fluitq; inter Atinum & Rivennam, in mare Adriaticum. Lucanus libro 1: Ut ventum est pauci Rubiconis ad undas, &c. Ejus multa mentio est apud Plutarchum in vita Pompeii & Cæsaris. Plinios cū in octava regione Italæ collocat. Sueton. in Cæsar. Consecutusque cohortes ad Rubiconem fluenter, qui provincie ejus finis erat, paulum confundit. Vulgo Pisatello.

Rubricatus, Ptolemeo, Rubricatum Plinio, Fluvius est Taracensis Hispanie, Lakætanis & Indigetes dimis ab Ilergenibus. Vide Ptolemaium lib. 2. cap. 6, & Plin. lib. 3. cap. 3.

Rubrum mare, Pars Oceanii, Arabiā à Meridie aliens, ad Occidentem Arabico, ab Ortu Perlico fini terminata.

[P]l[ato] d[icit] q[uod] s[ed] p[ro]p[ter]e. i[n] q[uod] p[ro]p[ter]e. German. Das Rot Meer. Polon. Czernowice. Vngar. Vörös tenger. Rubrum autem mare dictum est imitatione Græcorum, qui i[n] q[uod] p[ro]p[ter]e. d[icit] q[uod] s[ed] p[ro]p[ter]e. vocaverunt, sive quod eius coloris aquam esse crediderint, quod tamen falsum esse constat: sive quod ob rubras arenas aqua rubra esse appareat, sive ab Erythra Rego Persei & Andromedes filio, qui proxima mari huic loca tenuit. Plinii lib. 3. cap. 23: Itrum p[ro]p[ter]e deinde, & in hac parte genuinum mare in terras, quod Rubrum dixerit nostri. Graci Erythram, à Regi Erythra: aut (ut alii) Solis recessu talen reddi colore exillimantes: alii ab arena, terraq;: alii à tali aqua ipsius natura.

Ridiz, arum, judei Ptolemeo, judei Stephano, sive Rhudiz, & Plinio: sive, ut apud Strabonem legitur, Rhodizi, orum, oppidum Pedicularum, sive Salentinorum, non procul à Brundusio, à Græcis conditum, patria Enni Poëta. Polk Barium (inquit Meli libro 2.) Egnatia & Ennio civi nobiles Rudiz. Item Silius: Miserrunt Calabri, Rudiz genuere vertulæ.

Ridiz, a. um, Cicero pro Archia Poëta, de Ennio loquens: Ea

R. * go illum;

go illum, qui hec fecerat, Rudium hominem majoris nostri in civitatem accepertunt.

Rufus, Oppidum Campanie, cuius meminit Macr. lib. 7: Quiq; Rufas, Barulaiusq; teant, &c.

Rufinus, Vir Coosulatus à Fabricio Censore damnatus, quod decem pondi argenti apud eum inventa essent. ¶ Rufinus alter, unus cū Siliceo & Gildone relictus à Theodosio seniori imperii administrator, pro tutela Arcadii & Honorii filiorum, Gildo in Africa, Silicon in Occidente: Rufinus vero in Oriente: omnes sicut cupiditate regni incensi, in suis principes arma converterunt: ex quo diversis modis oppressi perire. Extant in hunc Rufinum Claudiani poëta invectiva.

Rufiniacērī, pluralis numeri, Oppidum Campanie. Cato capite 22: Vnde duntur ad Rufinum aenias numis centum octoginta, &c.

Rufus Purpurio, Legatus Romanorum in concilio Actotum, apud Lix. lib. 32. ¶ Rufus, Centurio sub Scipione Africano, cuius & res gestas, & belli apparatum descripsit. Autor Appianus. ¶ Virginius Rufus, Orator egregius, interfectus à Nerone, de quo Tacitus: Virginium (inquit) Rufum claritudo nominis exultit. Et paulò inferius: Nam Virginius Rufus fluvia juvenam eloquens, Musonius præceptus sapientie soverbat. ¶ Rufus Poëta Bononiensis, cuius meminit Martialis: Funde tuo lacrymas orbata Bononia Rufo, Et resonet tota planctus in Aemilia. ¶ Rufus, medicus insignis, qui sub Trajano princeps floruit, multaq; cōscriptus, quorum nihil ad nos pertinet: sapientem ab aliis testis citatur. ¶ Rufus, Corinthius sophista, quaquam divinis & generis nobilitate polubat: plus tamē ad eum laudem dicendi gloria, linguaq; grata contulit. Autor Philostratus.

Rufinus, Tribunus plebis fuit, Agrariae legis promulgator, quā Cicero in Consulatu suo evenit. H.c. teste Plinio, libro 8, capite 51, solidum aprim Romanorum primus in epulis apoluit.

Rūmī, sive Rumina, ut alii malunt, dicta est dea que rumīs id est, māmens: hoc est, pueri lactentibus præsidebat: [Ger. Die Obern der sangenden Kinderer.] cuius meminit & Augustinus lib. 4, de Civitate Dei. Varr. lib. 2, de Rustic. capite 11: Nō negarim, inquam, idē apud d.v.a. Rumia sacellum à postoribus satam sicutum. Ibi enim solent sacrificare lacte pro vino, & pro lactentibus. Cato de Libens educandis, ut citat Nonius: Hisce lacte fit non vino, Cunis propter cunas. Ramine propter rumam: sic prisco vocabulo manūm appellabant, à quo Subrum etiam nunc dicuntur agni.

Rūmīalis fucus, Vide in APPENDIX.

Runcina, item a Romanis Dea credita est, quæ runcationi præficitur: cuius meminit & Augustinus lib. 4, de Civ. Quā runcantur legentes: id est, à terra herbe austeruntur, deam Runcinam præfecerunt.

Rūra, veteres incolitos agros dicebant: id est, sylvas, & pascua. Ex libro variorum autorum de Limitibus.

Rūscino, nonis, Oppidum in extremis Galliae finibus, nō procul à montibus Pyrenaeis: cuius meminit Plin. lib. 1, cap. 4. Vulgo Ruscineum hodie pellat.

Rūspīna, sive Rūspīna, Oppidum Africæ propriæ dictæ, non procul ab Adrumeto: de quo Plin. lib. 5, cap. 4.

Rūtheni, sive Rūtheni, Populi Gallie Aquitanie, Narbonensi præfici & Cadurci contempsit. Vulgo Rhodæz. ¶ Alii sunt Rutheni in Sarmatia Europa, non procul à Tanai fluvio: hodie Russi dicitur, & eorum regio Russia.

Rūtilius Garinus, Iuri consultus fuit sua reteate insignis: & Pontificalium librorum autor: Orator quoq; utilia ferendam tempora, non contemnenda: cuius tamen orationes posteri tati horrida visus sunt & ieiunæ. De hoc Cicer. In Bruto: Rutilius in quodam tristis & severo dicendi genere versatus, magnum munus de jure respondendi suscinebat. Sunt eius orationes ieiunæ, multa præclaræ de jure, doctus vir, & Græcis literis eruditus, Panellus auditor, prope perfectus in Stoicis. Hec ille. ¶ P. Rutilius Cr. Manili in Consulatu collega fuit, qui primus accedit in castra gladiatoriis, vitandorum, inferendorumq; ieiuum rationem militibus tradendam curavit. Armorum (inquit Valerius) tractandorum meditatione, à P. Rutilio Consule Cr. Manili collega milibus est tradita. Is enim nullius ante se Imperatoris exemplum fecerat, ex ludo Cr. Aurelii Scanti doctoribus gladiatoriis acceptissimus, vitandi atq; inferendi ictus subtiliorum rationem legibus invenit. Hic ictus in exilium à partibus Syllamis, & à Sylla deinde redeundi potestare facta, respondit illud quod à Senec. lib. 6, de Benefic. refertur: Malo ut pars mei exili erubellet, quam sedis moriat. ¶ Mar. Rutilius Cæsarinus, teste Valerio cap. de Moderatione, iterum Censor creatus, in concione populi coiupuit, quod eam potestatem bis libi detulissent, cuius maiores, quia nimis magna videbatur, tempus coacti ad iudicabant. ¶ Rutilius lupus, Rhetor insignis fuit, ipsi cuius Quintus

RVT SAB

tiliano cōmemoratus, cuius etiam hodie opus extitit: Rūtotum figuris.

Rutuba, Ligurie fluvius, ex Apennino fluens. Plin. libro 3, capite 5.

Rutuli, pen. corr. Jutu, Antiquissimi Italiz populi, qui Latium patrem tenuerunt, Arde proximam. Hi duce Turno adveniunt Aeneas bella gererunt, ut latè describit Virg. 6, posteaq; Aeneidos sua libris. Plin. lib. 3, cap. 5: Tam tenues (magis) per mordio imperii fuere radices. Colonis se p̄emuratis tenuerunt alii alii tēp̄ oribus, Aborigenes, Pelagi, Arcades, Siculi, Ausoni, Rutuli.

Rutupiæ, Britannie insula portus, apud Promontorium Isca, cap. 3. Vulgo Sandwiche, aut Eschete.

Rutupinum, pen. prod. Promontorium Britannie. Lucas, libro 6:

Aut vaga quum Tethys, Rutupinavē littora ferunt,
Vnde Caledonios failit turbata Brittanias.

S

Sabætis, bæza, bæum, sive Sabæa: ut Sabæus odor apud Colum. lib. 10. Thus Sabæum, ex Sabæa, Virg. lib. 1. Aen. Sabacus, Aethiopum rex. Qui Aethiopum Aegypti regem fugit, & illius regnum quinque ginta annis obtinuit, telle Hisodo lib. 2.

Sabæti, [INCHI] Sabæa, sive Sabæa.] Populi scilicet Arabie, dimisylvarum fertilitate odoriferas quoq; nō etiopolis sive Sabæa, quam Strabo lib. 6, Meriabam vocat. His proxima est (nam) scilicet Sabæoru terra, quæ maxima ratio est. A. oribus thus & myrra, & cinnamomum nascitur, in ora eius, balassum, & alia quædam herba valde odorata, quæ nam raro odor etiò deparet. Habent præterea palmas odoratas & calamus. Serpentes quoq; palmares, colore puniceo, al. 12. illa affilientes, quarum moris incurabilis est. Homines proprie maximam fructuum copiam, otiosi, segnissim, vivunt. In radicibus arborum cubant: & ex eis incidunt, quæ proximi fuligines protinus alter alteri consequenti tradunt, usc. in Syria atq; Mesopotamiam. Ab odonibus autem floriferis, hirtumini suffici, & hicci barba floriperem tollunt. Meriab, Sabæoru urbs, in monte jacerat bonis pleno. Sed regis sum, qui iudiciorum ac cæterarum rerum potestatem habent. Huius Strabo lib. 16. Hos Ioseph. lib. 1, à Sabæ Chuti filio, qui à Cham ortus fuit, dictos affirmat. Sabæos dicti putat Servatius F. E. 2. 2, quod est venerari, quod deo ipsorum thure venerarentur. Virg. 1. Georg. India mutis ebatur, molles ibi thura Sabæi. Idem 2. Georg. folia est ihurea virga Sabæi.

Sabæoth, Vide SEBAOTH.

Sabatia Pomponio, sive ut apud Plin. lib. legitur) V. dum Sabatium, oppidum Liguris maximum, omnium nobilissimum significat. Hodie Savona.

Sabatra, Sabatiorum oppidum in littore Maris rubri. Plin. lib. 16 cap. 19.

Sabatius, sive Sabatius, Bacchi cognomen, δέσμος Σαβατίου, quod verbum Phrygibus, aliisque nōnusis barbaris idem valeret, quod bacchari, sive baccharium in ore saltare. Vide Calum Roodig. lib. 7, cap. 15.

Sabæ, Syriorum lingua mensis Februario dicitur.

Sabelli, Populi à Sabini orti, qui incolunt montes qui sunt inter Sabinos & Marsos: olim etiam Sammites dicti, teli. Plin. lib. 3 cap. 12.

Sabellius, 2. um. Virg. 2. Georg. Hæc genus acre virum Marsi, pubemq; Sabellam.

Sabellius, ca. cum, idem. Virg. 3. Georg. -Centesim. Sabellus ex auctoribus.

Sabidi, Vir Romanus gula deditus, plus voraber quam posset concequere: quo circa ita scelerat ejus anima, ut nemo posset cum eo loqui: quem Martialis Epigrammati inscribitur: Non amo te Sabidi, nec possum dicere quare hoc tamum possim dicere, non amo te.

Sabis, Arabum deus, cui decimas mensura non pondere possunt.

Sabinā Poppæa, T. Olli filia, & Poppæi Sabini septuaginta, quæ Neto Orthoni nuptam, à viro abdusæ, illo per secum hostit in Lusitaniam relegato: deinde & matrimonio nisi consenserit.